

DRUŠTVENE VESTI

Prosvetna svoboda.

Svobodomiselstvo ne pozna svobode za drugomisljenike, samo sebi in svojim pristašem jo prilastuje ter jo popolnoma osvaja. To velja za vse panoge javnega življenja, velja zlasti za področje izobrazbe in prosvete. Na tem področju hoče svobodomiselstvo imeti izključen in izključljiv monopol. Da si tak monopol zagotovi, se poslužuje držav, v katerih ima glavno besedo. Takšna država proglašča po nauku svobodomiselstva šolski in prosvetni monopol. Da ob takem monopolu ne more obstojati svoboda staršev in njihova sveta pravica, da odločujejo o vzgoji svojih otrok, je povsem jasno. Tem večje nasilje nad vestjo staršev se dogaja tamkaj, kjer vlada monopol brezverske državne šole.

Tak monopol je vpeljala Francija. Da bi omilila trdote tega prosvetnega in šolskega zakona, je dala staršem pravico, da ustanovijo svobodne šole, to je, zasebne katoliške šole, ki na francoskem dosegajo od leta do leta večje uspehe. Posebne uspehe dosegajo zasebne katoliške šole v Holandiji (na Nizozemskem), ki je vzorna dežela prosvetne svobode. V tej državi tvorijo katoličani samo eno tretjino prebivalstva in vendar so si znali s svojo odločnostjo in vztrajnostjo priboriti vse politične in verske pravice. Njihovemu premišljenemu in vztrajnemu boju se je posrečilo, da so zrušili državni šolski monopol, ki je bil vpeljan tudi v tej državi.

V Holandiji je sedaj zavladalo stališče, da imajo starši odločevati o načinu vzgoje svojih otrok. Ako 40 staršev zahteva versko šolo, jim država takoj ustreže ter jim da vse potrebno na razpolago. Verske šole so popolnoma zenačene z državnimi. Država vzdržuje verske šole finacijsko (z denarjem) po šte-

vilu otrok, učitelji teh šol so popolnoma zenačeni z učitelji državnih šol, s katerimi so v najboljših odnosih. V kolikor so katoličani prej na lastne stroške gradili in vzdrževali svoje zasebne verske šole, se jim prejšnja krivica popravi s tem, ker so občine dolžne, da povrnejo katoličanom vse stroške, ki so jih imeli z ustanovitvijo in vzdrževanjem šol. To velja tudi za meščanske in srednje šole (gimnazije, učiteljske, strokovne šole), samo s to izjemo, da država plačuje 80% vseh stroškov. Katoličani imajo tudi svoje vseučilišče v Nimvegenu,

ki ga vzdržujeta država in mestna občina. Uspeh katoliških šol na Nizozemskem se vidi v tem, da so imele 1920 l. 244.500 učencev, sedaj pa jih imajo 400.000.

Kakor vlada v Holandiji na šolskem polju svoboda, ki spoštuje pravice katoličanov, tako velja tudi na polju izvenšolske izobraževalne organizacije. Katoličani imajo svobodo vsestranske mladinske vzgoje: duhovne in telesne. Njihovim telovadnim in športnim društvom, njihovim prosvetnim organizacijam, namenjenim za odrasle, zlasti onim, ki se v njih izobražuje in vzgojuje mladina, moška in ženska, ne dela državna oblast nobenih, niti najmanjših ovir. Baš nasprotno. Država te organizacije podpira in pospešuje njihovo delovanje, dobro vedoč, da je verske vzgojena in izobražena mladina najkrepkejši jezik zoper razdiralno delo brezverstva in najtrdnjša podlaga države.

Posmrtninsko zavarovanje „KARITAS“

nepričakovano lepo napreduje — število članov hitro narašča. — »KARITAS« je pač popolnoma varna ustanova, ki nudi ljudem možnost, da si na lahek način in pravočasno preskrbijo dostojen krščanski pogreb in rešijo domače vsaj prvih skrbi in težav.

Možje in očetje! Muči vas skrb, kaj bo, ako vas smrt nenadoma loči od nepriskrbljene žene in od otrok. Zavarujte se njim v korist, da jih poleg žalosti vsaj v začetku ne bodo mučile še druge skrbi!

Sinovi in hčere! Zavarujte svoje starše pri »KARITAS«! S tem jim pravočasno oskrbite dostojen krščanski pogreb.

»KARITAS« ni samopomoč ali pomožna blagajna, marveč je posmrtninski oddelček Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani, ki zakonito jamči za vsa izplačila.

Navodila (prospekte) dobite takoj brezplačno pri:

»KARITAS«,
Maribor, Orožnova ulica šte. 8.

Največja pustolovčina našnjih dni.

Na Čehoslovaškem v Ostravi je zaprla policija te dni ruskega begunca Verkova in v Gradcu rojenega Smrčko radi vohunstva. Gre v tem slučaju za dva prav prefrigana lopova, ki se nista ukvarjala samo s špijonažo, ampak tudi z vsemi mogočimi drugimi goljufijami. Verkov se je izdajal za zdravnika. Razumel je, čeravno ni nikoli študiral zdravilstva, da se je povspel do slovesa strokovnjaka za zdravljenje raka v Pragi. V sanatoriju v Pragi je vbrizgaval na raku bolanim zdravilo, katero je sam izumil. Seve je bilo sredstvo proti raku brez vsake zdravilne vrednosti. Med svoje iznajdbe je prišteval tudi zdravilo proti jetiki in pastu za zobe, ki je bila predana prometu pod njegovim imenom. Skupno s tovarišem Smrčkom je sestavil poseben pripomoček za odvado pušenja in sta ga prodajala pod označbo »Antiseptol«. Kakor Verkov se je

Vodja te preiskovalne vojske si je bil s svojo sodbo kmalu na jasnem.

»Stari Grčar je v svoji razkačenosti nad tem, ker mu je bilo stanovanje odpovedano, ubil svojo nečakinjo. Žena pa je vedela za to. Oba — mož in žena — prideta v preiskovalni zapor. O Belčarjevem Tončetu ničesar ne morejo dognati, zdi pa se dovoljno osumljen tatvine in ga bodo zasledovali s tiralico.«

Da bi bil Tonče pobegnil, teh misli z Boltežarjem nisva bila več. Iskala sva po gozdu njegovo truplo. Našla pa nisva ničesar. Stari Belčar si je tiralico za sinom izrezal iz časopisa in jo je pribil na steno nad mizo. Od tega časa dalje ni jedel več v sobi; jedel je v hlevu.

Bliža se pomlad. To je bolj važno za svet in torej tudi zame, kakor pa usoda enega človeka iz kože na barju. Večkrat sem strmel sam nad seboj in si rekel: saj si se zapletel v kar divjo romantiko: tatvina, požig, umor — prav grozovit umor.

Da, gozd in prebivalci v njem! Vse to je tako brezumno preprosto. V velikem mestu je seveda vse bolj uglašeno, bolj zamotano. Nikomur ne pride na misel, da bi zažgal drugemu hišo nad glavo; rajši ustanovi z njim D. z o. z, če ga že hoče uničiti.

V velikem mestu ne moré s sekiro; preveč nevarno je in priskutno. Rajši zastrupé bližnjemu življenje, če ga sovražijo. Potem si vzame življeje sam. In komisije ni treba. Vse bolj olíkano in posebno je, ne tako neokretno, sirovo, kakor se dogaja v gozdu.

Stari epi in ljudski spevi so grozoviti, v njih ljudje požigajo in se bijejo po glavah; nova umetnost pa izpričuje neskončno nežnejši način, kako pogublja ljudi drug drugega.

Nagibi so seveda vedno isti: ženska, denar, oblastiželost. Vse drugo je nič, v najugodnejšem primeru razsvečava.

Vse tragedije človeške krivde, pa naj se dograjajo v salonih, trgovinah, vladnih palačah, meščanskih hišah, domovih vlačug, roparskih brlogih, klubih ali pa po beznicah, so postavljene

je umrl njen oče, ni porabila Katarina zase niti centa. S 30 letom je stopila v red usmiljenk v Pittsburghu. Kmalu po vstopu je kupila posest pri Cornwellsu in je pozidala tamkaj materino hišo »Sister Najsvetejšega zakramenta«. Danes vodi Katarina 27 misijonskih postaj za zamorce in Indijance. Njeno najnovejše delo je Franc Ksaverjevo vseučilišče v New Orleansu, edina katoliška visoka šola za šolanje zamorcev v Združenih državah.

Neverjetno, a istina, da je zabranjeno turškemu časopisu prinašati poročila o samomorih.

Časopisi v Indiji se poslužijo zelo redko.

izdajal tudi Smrčka za zdravnika. Slednjemu je uspelo, da si je izposloval imenovanje za okrožnega zdravnika.

Oba goljufa sta se spoznala v Neu-Oderburgu in sta se lotila tamkaj skupno zdravniške prakse. Poleg tega sta se še ukvarjala s špijonažo. Začasno sta oboja v preiskavi v Moravski Ostravi. Omenjeni slučaj sleparije je vzbudil po celotni Čehoslovaški vihar ogorčenja.

Iz življenja ruskega sleparja.

Rus Verkov je star 38 let in je doma iz mesta Odessa. Tamkaj je končal realko. Med vojno je moral k vojakom, kjer se je povzpел do oficirja. Že kot kadet je bil špijon. Po izbruhu ruske revolucije je vstopil v protiboljševiško armado generala Denekina, pozneje se je boril na Poljskem pod generalom Bula-Balatovem. Tedaj se mu je posrečilo, da se je polastil manjšega zaklada, katerega je zakopal v Rusiji v bližini rusko-poljske meje. Leta 1922 je prišel Verkov na Čehoslovaško in se je nastanil v Pragi. Ker se ni mogel v Pragi prav vgnediti, se je preselil v Brno. Od tam v Pressburg in še v razna druga Čehoslovaška mesta. Stopil je v stik z angleško špijonsko centralo v Berlinu in je nabiral po Čehoslovaškem agente. Pri poskusu, da bi dvignil svoj zaklad na Ruskem, ga je zgrabila ruska policija in po preteku dveh mesecev je bil izgnan nazaj na Čehoslovaško. Od tedaj se je udeleževal kot vohun za Rusijo. Da bi lahko nemoteno deloval na polju špijonaže, si je preskrbel v Berlinu uradno potrdilo, da je končal v Odessi visoko šolo za zdravilstvo. Na podlagi teh lažnih dokumentov je prejel Verkov po raznih čehoslovaških sanatorijih dobro plačana mesta. Čeravno ni razumel o zdravilstvu prav ničesar, je postal kmalu znan kot specialist za zdravljenje raka. Služil je lepe vsote. Lopov je bil oženjen, danes je ločen in njegov edin sin je umrl v Brnu.

Rusov pomagač.

Rusov pomagač ter tovariš Smrčka je tudi star 38 let. Rojen je v Gradcu, kjer

**Imenitno neguje
temne lase**

Doslej ste zastoj vpraševali, kako je treba negovati temne lase. Zdaj pa imate poseben, čisto preprost pomoček: Redno umivanje las z novim Brunetaflor Shampooom. Učinkuje naravno in edinstveno zaradi hequila, ki ga ima v sebi. Kostanjasta barva, temni ton sta s tem neverjetno poudarjena. Lasje dobe krasen lesk in čudovit lesk. Nenavadno lepo se kodrajo.

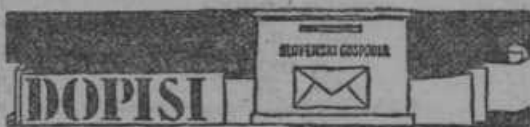
Zajamčeno brez sode in kemičnih borvil.

ELIDA SPECIAL SHAMPOO

BRUNETAFLO

je končal obrtno šolo. Svetovne vojne se je udeležil kot podčastnik. Tudi on se je izdajal na podlagi potvorjenih dokumentov za zdravnika in se je dokopal do slovesa specialista za zdravljenje tuberkuloze. Ponašal se je s posebnim sredstvom proti jetiki in je imel več tozadevnih predavanj v znanstvenih krogi. V Pressburgu so ga povišali v

okrožnega zdravnika. Sredstvo proti kaenju »Antiseptol« je vrglo obema sleparjema velik dobiček. En zavoja sta razpečavala po 35 čehoslovaških kron, nju sama pa je stala sleparija le poldrugo krono. V glavnem pa je bil Verkov špijon s prav dobrimi mednarodnimi zvezami.

Radvanje. V petek, 20. oktobra, je umrl Ivan Verdonik, mizarski mojster v Radvanju, št. 47, ki je daleč slovel po svojem zvestem in izvrst-

nem delu. Dosegel je izredno starost 86 let. Bil je v svojem življenju vedno zdrav in krepak, zadnje leto pa je hiral in bolehal. Imel je s svojo drugo ženo Ano, roj. Zadravec, ki je doma od Sv. Benedikta v Slov. gor., tri otroke, ki so vsi dobro preskrbljeni. Rajni je bil blag mož, globokega kršćanskega prepričanja. V njegovo hišo že dolga leta prihaja »Slov. Go-

kedaj izraza »samomora«. Obče znano je, da nikjer na svetu ne postopajo tašče s sinami tako surovo ter kruto kakor ravno med Indijci. V sedanjih novejši dobi se zgodi prav pogostoma, da si vzame sinova iz obupa radi preveč neusmiljenega postopanja tašče življenja. Policija naznani v časopisju domačinov vzrok smrti mesto »samomora« z zastrupljenjem: »Trebušne bolečine po prepiru s taščo.«

OGLASI

v »Slov. gospodarju« imajo

najboljši uspeh!

na isti temelj: na človeško sebičnost. Izglajena zakonolomka, »izkušen« trgovec, spletkar na dvoru, klatež, ki ima na vesti umor, vsi ti greše iz enega in istega nagiba: hočejo, da bi se jim godilo dobro. —

Pomlad se bliža. Škorec je že priletel iz Splita, vrgel je gospoda vrabca in njegovo ženico iz svoje hišice in se udomil s svojo ženo pri meni. Psi sta celo uro lajala v drevo, na katerem sta sedela nova ptiča, poskušala sta prav trapasto, da bi splezala po deblu gori, in sta nato odnehala. Mrcini se jezita, ker zna ptič na drevesu peti. Vsi lajavci bevskajo nad žvižgavci.

In še eden se jezi. Tim. Osmešil se je, ker je imel škorca za dve mladi vrani. Padovka se mu je tako smejala, da bi jo bila skoraj zadela kap. Ta ženska se sploh hrupno smeje. V njenem smehu je vse: kretanje, sikanje, pljuvanje, kašljanje, klokanje, gavdranje; pri tem jo napadajo nekaki krči, bije z rokami, oblijejo jo solze in z nogami cepeta.

Da je imel Tim, človek iz velikega mesta, škorca za vrani, temu se more človek tako sme-

jati! Kakor da bi bil to kakšen šegav domislek! In ravno Padovka! Svoje starše, moža in deset otrok je pokopala in se lahko tako nezmislno veselo smeje. Kakšne burkaste možganske in srčne sestave vendar izdeluje ljubi Bog.

Tudi k »Grozdu« se je naselilo novo življenje. Prišel je mladi Čresnik, slikar. Stanuje v gradu, ker je graščinska posest last njegovega očeta; sedi pa večji del pri »Grozdu«. Sestri sta mi pripovedovali, da naročita vselej, kadar pride mladi Čresnik, sod belega in sod rdečega vina. Ne popije sicer vsega sam, ampak ga natoči vsakemu, in ko so ljudje že malo opiti, jih riše. — Tudi ne kakšno stališče!

Seznaniša sva se pri »Grozdu«. Takoj me je povabil na kozarec vina.

»Jaz nisem lep vzorec, gospod Čresnik,« se mu rekel.

»Oh,« se je zasmel, »ali že veste? Prosim vas, ne povejte tega drugim. Vzeli bi ljudem zaupljivost in dober tek. Da, tu ljudi preučujem. Zbirko namreč nameravam izdati; naslov bo: »Vinjenost«. Vse stopinje vinjenosti, od najrahlje-